

НЕПРИКАЯНІ

*Херелі та іншим неприкаяним
присвячено*

*Життя — як ножем по кістці,
але живи.
Олекса Бик*

Типу передмови

У безхмарному 2011-му (тепер це сміливо можна прирівнювати до категорії «дитинство») я подала заявку на участь у резиденції письменників і перекладачів у Латвії. Маленьке містечко на березі Балтійського моря вабило самим фактом свого існування. Місяць жити і мати можливість працювати над прозовим твором — що може бути романтичнішим?!

Тоді у заявці я зазначила, що писатиму про Монголію. Хворіла на цю землю, як хворіють на золоту лихоманку, і навіть автостопна мандрівка (цілком собі посередня в сенсі відкриття цих

країв, якщо чесно) не вгамувала цієї сверблячки. Я пірнала у її міфологію й історію та повідомляла всім із дурнуватою радістю, що в моїх жилах є дециця крові монголо-татар.

У ті часи я винаймала квартиру з хлопцем і подругою, писала для «Українського тижня» про події в мистецькому житті, ходила, «як діти в школу», на локальні акції протесту (приміром, за дубляж фільмів українською), а на дозвіллі кидала ножі у мішені. Життя видавалось якщо не цілком казковим, то бодай підконтрольним. Світ слухняно вміщався в кишеню і розкладався по полицках, як конструктор «Лего».

Відповідь із резиденції надійшла майже одразу. Сорі, але на найближчий час усе зайнято. Вам доведеться чекати аж до листопада 2014-го, хіба лишень хтось із учасників несподівано відкличе свою заявку раніше. Окей, ноу квешенз, чекати так чекати.

Хто ж знав, що за ті три роки від авторки заявки лишиться хіба паспорт із пропискою. Від її компактного світу-конструктора. Від тієї країни, в якій вона прожила свій без малого тридцятик. Від світу, яким він тоді був, узагалі.

Актуальність втратила не лише тема Монголії. Список того, що перестало бути доречним,

надто великий як для передмови, так і для свідомості взагалі. Майдан, смерті, поранення, полон, війна, хворобливий розподіл на «свій-чужий», КримНаш і вірус повної безсилості на щось вплинути — це лише видимі віхи тієї армагеддонської хвилі, що накрила всіх.

...Після повернення з двомісячного відрядження мала рівно три дні на збори до омріяного будиночка на узбережжі. Зокрема — на зустрічі з тими, кого належало побачити. Та друзі немов покази-лися: замість зібратись і душевно потеревенити всім разом, одне за одним надсилали прохання про зустріч в індивідуальному порядку.

На енному повідомленні зірвало дах. «Яке “приїхати до тебе”, яке “поговорити”? Ти уявляєш узагалі хоч трохи мій стан?!» — пальці люто впи-вались у клавіші. Я була за міліметр від грубої рішучої відмови. Не знаю, що стримало.

Ми зустрілися на Подолі, коли непрохані холод і сутінки проникали під шкіру. Попереду на мене чекали ще дві зустрічі, внутрішні батареї розряджені. Кілька питань зі сфери політесу: «Як з їздила?» і «Куди далі?», а потім — неслухняні слова, що не хотіли сплітатись у щось зв'язне: «У мене було передчуття... сильне. Ти нічого не відчувала?.. Ми мали зустрітись у вівторок. Але вона

написала, що не зможе. Дзвонила спершу сестрі. Потім — батькам. Вони нічого не казали. Тоді знову подзвонила сестрі, і вона розповіла...»

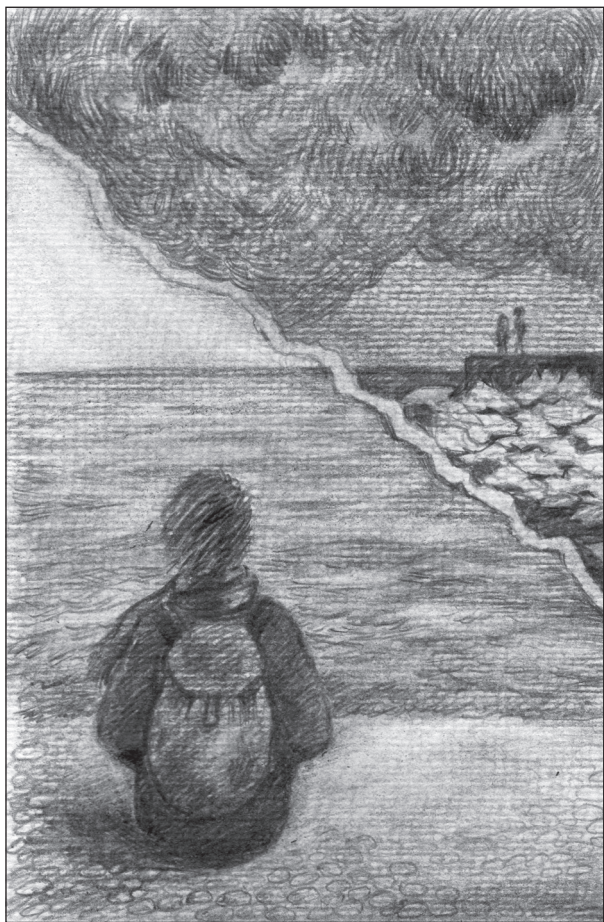
І додала наприкінці: «Її поховали в п'ятницю».

Поняття «ти» і «поховали» не ліпилися разом, як непідходящі детальки пазла. Втілення енергії життя не може піти з життя. Тоді, коли напружено вдивляєшся в бік східного фронту і молишся всім земним і неземним силам за тих, хто там. Посилаєш туди гроші, ліки, дитячі малюнки, проміння добра. А удару завдали зненацька, з незахищеної позиції. Я не відчула ні болю, ні жаху, лише ядучу невідповідність і внутрішній дискомфорт від неї. Вилаялася. І ще раз. Егеей, розбудіть мене, скажіть, що це перше квітня, сон, помилка, натисніть «Ctrl+Z», камон! І ще два суто фізіологічні відчуття: як земля пішла з-під ніг (це жодним чином не метафора, а чиста фізика, я навіть вчепилась у бетонний мур) і як стає боляче вдихати повітря. Більше нічого. Усвідомлення і біль прийдуть потім і лишатся надовго.

Моя майже-сестра. Останній рік ми жили «в ногу», як рядові бійці невидимого фронту: одночасно закохались (у хлопців із однаковим іменем), одночасно вилетіли з роботи на рідний і затишний для таких, як ми, фріланс, одночасно розпочали

писати повість. «Ти вже відправила свою бабцю в подорож?» — час від часу питала мене ти, маючи на увазі доволі абсурдний фінал моєї оповідки, який я ніяк не наважувалася втілити. Навіть звичка сидіти у транспорті біля вікна була в нас обох настільки маніакальною і непохитною, що в спільних подорожах ми сідали не поруч, аби лише приліпитися лобом до скла. Дні народження у нас на відстані двох днів. Що вже казати про спільних тарганів і світогляд?

Ми задумали спільний проект журналу, який мав би бути навіть прибутковим. Звісно ж, його втілення довелося відкласти на «після-війни». Ми чимало мандрували за цей рік. Чимало пили червоного сухого. Чимало говорили і мовчали разом. Ти могла би вдарити шапкою об землю, кинути все і приїхати до мене тепер повисіти у цьому казковому містечку, це було цілком у твоєму дусі (як ти зробила навесні у Варшаві). Ми би ганяли на роверах, збирали би морські камінці, дивилися б артхаусне кіно (в якому ти такий спец!), читали б уголос улюблені вірші, вирішували би світові проблеми, перемивали би кістки мужикам (тим, що з однаковим іменем, та іншим) і робили б дурні і веселі фотки у різних образах. Але замість тебе прийде кричуще усвідомлення. Це навіть добре,

бо що раніше з ним зустрінуся, то швидше навчуся з ним жити. Це як ходити на милицях після ампутації ніг. Бо мій світ (як і світи багатьох інших твоїх рідних) став ампутованим після твоєї останньої авантюри.

Я терпіти не можу мемуарів як жанру. У моему розумінні це заняття годиться лише для старості. Але хтозна, може, моя старість уже прийшла?

Цей текст не претендує на звання художнього твору. Це радше сеанс психотерапії, аби остаточно не поїхати глуздом. Від кількох писаних у найпаскудніші періоди життя і по тому спалених щоденників цей відрізнятиме лише те, що він може стати бодай трохи терапією для всіх тих, хто тебе знає і любить, — минулий час я не вживаю свідомо. І не вживатиму надалі.

Хай там як, але це наразі єдине, що я зможу викласти з себе на монітор ноутбука. Вибач, любя, але ти не лишила мені вибору.

Меллон